

O skupnom radu kat. mladića i kat. djevojaka.

Katolički mladići i kat. dvojke, bilo organizirani ili ne, često nastupaju skupa na pozornici, vježbaju ili se produciraju skupa kao orlovi i orlice, prave skupne izlete, čak upriliče skupne ljetne ferije kao skauti, nadu se na zajedničkom plesu i slično. Je li to ispravno i ne kosi li se to s katoličkim načelima?

Tu vrijedi: qui bene distinguit, bene docet; ne valja sva ta pitanja baciti u jedan koš i sve mjeriti i suditi po istoj mjeri. Da vidimo to nešto поблиže.

1. *Ples.* Za ples vrijede pravila, što ih daju katolički moraliste. I jer je u njemu općenito osobna pogibao za mlade ljude, nikako ne smiju priređivati ples katoličke organizacije. Još je gore zlo, ako je ples zakrbuljen, ako je među osobama zla glasa, ako nije u nazočnosti odraslih (po mogućnosti roditelja) osoba, ili ako su plesni komadi nepristojni i t. d. Malo se gdje spolni nagon pojavi kao tu (Cfr. Jeglič, Mladeničem II, 113). To znadu protivnici vjere, pa uvedoše ovakove plesove između dječaka i djevojčica. Austrijski su biskupi protiv toga ustali skupnim pismom 26. 2. 1922.

Zrelim sveučilištarcima prepustimo odgovornost za priređivanje njihovih plesova. Oni su svoji u *većoj mjeri* nego li srednjoškolska mladež, ali se upravo zato ovdje radi o većoj odgovornosti njihove savjesti.

2. *Skupna gimnastika.* I tu je pogibao za čudoređe. Zato su nje-mački biskupi na svojoj konferenciji 19—21 kolov. 1913. izjavili, da dječaci i djevojčice ne smiju skupa gimnasticirati. Ovo su kazali i o skupnim gimnastičkim predstavama i nastupima. Dr. Hoffmann veli: »Ove su riječi zakon za katolička omladinska udruženja« (Handbuch der Jugendkunde und Jugenderziehung 200). Ovo vrijedi i za skupno vježbanje ili skupni nastup orlova i orlica. Nuzgredno budi spomenuto, da nije ispravno, ako nastupi katoličkih orlica nijesu vrlo obzirni i rijetki. Još je gore, ako orlice vježba koji učitelj orlovstva a ne ženskinja.

3. *Skupno kupanje.* Moderni pogani hoće da mladež priuče na golotinju. »Da dođemo do finog čuvstva za tjelesne vrijednosti, nužno je, da opet izblizega poznamo tijelo. Ne samo da se ne valja plašiti golotinie, nego ona mora postati nešto obično, gdje god se samo dade prilika«. (Wyneken, Schule und Jugendkultur 52). Druk-čije o tome sudi Foerster. On opaža: »Golo ljudsko tijelo nije oblak, nije pećina, kojima nas ne privlači nikakav drugi interes, već samo estetska dopadnost. Naprotiv oblici golog tijela potiču požudu, koja izazivlje spoj spolova. Ovak je nagon i bez poticaja dosta jak . . . Zato duhovni čovjek ne čuti da je tim prizorima duhovno podignut,

nego se osjeća ćutilno ovisnim i to u većoj mjeri« (Türmer IX, 7. Hft.). Künzle dapače veli, da postoje teške ćudoredne pogibli i za odrasle i čak za etičke naravi (Ethik und Aestetik 222). I Hoffmann primjećuje: »Kršćanski će pedagog sigurno raditi protiv nezdrave seksualne podraživosti. Ipak on ne mođe da vidi u spomenutom sredstvo, koje diđe ćudorednost i ćistoću; dapaće ono ne odstranjuje ni najgorih ekscesa. U najpovoljnijem će slućaju otupiti nježno osjećanje. Koliki će pak mladi ljudi kod tih odgojnih načela izgubiti svaku sramežljivost, to najmoćnije sredstvo i anđela ćuvara protiv spolnih zabluda, te će radi toga propasti! Ovaj postupak, recimo bolje, ovo bezobzirno i brutalno upoznanje sa seksualnošću neće biti ni malo protusredstvom protiv pogibli, koja odatle prijeti« (O. c. 202). Koliko to više vrijedi za uvjerene katolike!

4. *Skupni izleti.* Ovdje se ne obaziremo na izlete obitelji, koje su među se poznate, ili svoje i rodbine uz pratnju starijih osoba; ovdje mislimo na izlete katolićke omladine obojeg spola; ma koliko bili uz pratnju starijih osoba. Ni ovo ne mođe da preporući katolićki pedagog, jer su redovito štete kod takovih izleta daleko veće od svih koristi.

U Njemaćkoj su izleti muške i ženske omladine prije rata i za rata postali modom, osobito kod tako zvanih »Wandervogel« i »Pfandfinder«, pa su protiv toga morali ustati i pedagogi i vlasti. Ćasopis je »Der Jungdeutschland-Bund« pisao: »U zajednićkoj blizini nastaju neizbjeđive povjerljivosti i bez potrebe se bude zle želje. I napokon javlja se libertinađa, koja je postala javnom sablazni. Konaćno nađ ljepi mladenaćki izleti pokriju nepristojne ogavnosti i ćudorednu podivljalost. Mi krademo našoju mladeži najbolje u životu, škodimo puku i državi, ako ne samo dozvoljavamo život protivan naravi i zaptu, nego ga formalno i potićemo«. (1. 10. 1915). I. W. Classen ustaje protiv ovih izleta kao protiv »moralnoga anarhizma« (Ratgeber für Jugendvereinigungen 1915, 10 sv.).

Hans Blüher se bavi s »Wandervogel« i izdao je više stvari o tome. Njegov je sud porazan (osobito u »Deutsche Wandervogelbewegung als erotisches Phänomen«). On veli, da je 10 godina taj pokret praćio, pa je opazio, da tu erotika igra neugodnu ulogu. Isto tvrdi i za djevojke, osobito ako ti izleti traju više dana. Mođda taj pisac pretjerava, ali je mnogo istine u tome. Ćinjenica je, koju zamjećujemo i kod izletâ ili ćestog općenja između katolićkih mladića i djevojaka: mladići postaju slobodniji, djevojke manje sramežljive. To je zlo, jer s ogradom ćistoće lako i brzo pada i sama sakrivena dragocjenost⁴).

U njemaćkoj katolićkoj organizacija »Quickborn« je obićaj, da djevojke i mladići srednjih škola nekoliko dana dapaće skupa sprovedu u zgradi Rothenfels na Majni (kod Lohra). Tu valja opaziti, da se još kat. episkopat nije izjavio u prilog tom oblićku katolićke

organizacije. Uz to i voditelji priznaju, da je to jedna vrlo delikatna tačka njihove organizacije. Romano Gvardini opisuje takovo življenje na Rothenfelsu: »Samo onaj, koji je bio gori na gradu, znade što to znači. Gore vladaše tako sveto raspoloženje, da je svaki svijestan o iznimnom stanju. Tu je moguće, što bi inače bilo nemoguće. Suzdržljivost odstranjuje u tom pogledu pogibeljne poticaje. Svugdje su odrasli ljudi između mladeži: svećenici, redovnici, svetovnjaci. Tu je i jedna kućna mati i vrši svoja kućna prava. Da li je uistinu pogibeljno ovo skupno bivanje? A da je mladež potpuno opravdala u se položeno povjerenje, potvrđuju posvjedočenja brojnih ozbiljnih ljudi i žena, koji su sudjelovali pri ovim sastancima i tamošnji život nijesu upoznali po govorenju, nego su gledali vlastitim očima«. (Quickborn. Tatsachen und Grundsätze 24). I sam Gvardini priznaje, da još taj nazor o skupnom djelovanju nije jasan (str. 27), a iskustvo je vođe ovog pokreta podučilo u mnogoj stvari, te su odustali od nekih prvotnih uredbi. Ne će li jednom i ovo zajedničko gostovanje prestati? Mislim, da tu imaju glavnu riječ, ne gosti, nego ispovjednici. Eto i sami začetnici ovog pokreta priznaju, da moraju upotrebiti mnoge i razne kautele; to priznaju već sada.

5. *Skupne predstave.* Ovdje mislim na mješovite uloge. O tome su g. 1911. biskupi Sedej, Jeglič, Karlin i Mahnić izdali zajedničku zabranu. Tako vele u toj zabrani: »Nama se ne sviđa, da u kazališnim predstavama, promda poštenim, mladići i djevojke skupa predstavljaju. Strogo opominjemo, da se to ne dogada«. (Ljublj. škofijski list 1912. št. 2).

U br. 1. »Glasnika presv. Srca Jezusovega« 1924. izišao je članak, u kome pisac ustaje protiv mješovitih uloga. Tome pridodaje »Vigred« (djevojački list) br. 3. g. 1924. ovo: »Mi opažamo s naše strane, da orlovske sekcije kao čisto ženska društva ne priređuju igre s mješovitim ulogama. Uopće se obavljaju njihove nutarnje produkcije većinom u obliku poznatih akademija, kod kojih možda kod pojedinih tačaka ima i kazališne umjetnosti. Isključena je svaka pogibelj pri nešto dobroj upravi«. U ostalom preporuča »Vigred« svim orlicama, neka se drže načela izloženih u Gl. S. I.

I na sastanku upravitelja Marijinih kongregacija u Rimu u svibnju 1922. iznio je izvjestitelj N. Monaco D. I., neka se u kongregacij-

¹⁾ Takozvano prosto obnašanje, ki je v tem, da n. pr. deklica ne vidi nič napačnega, če se z moškimi četudi starejšimi, spreha, če gre z njim na izlet, če ga obiše, je proti vsem npravnostnim načelom poštene družbe. Ljudje svobodnih manir pozabljajo, da so dolžni spoštovati npravnostna načela tudi iz socialnega ozira ter varovati neizkušene osebe nesreč in propada. Ako bi mladenke svobodnega obnašanja pomislile, da je njih prikupljivost in čast navezana na zdržnost v zunanji svobodi, ako bi vsaj slutile, da postane tudi najlepša deklica naravnost ostudna, kakor hitro izgine z njenega obraza in iz njenih kretenj toli prikupljiva boječnost, obzirnost in umerjenost, bi se trikrat premislile, preden bi se odpovedale resnemu, dostojnemu in v resnici slikanemu obnašanju (A. Čadež, Most v življenje 107).

skim predstavama strogo zabrane mješovite uloge (Izvjješće str. 21). Na istom je sastanku istaknuo P. Mischler, kako u Njemačkoj djevojačke kongregacije ne uzimaju nikada mješovite uloge u veselim komadima ili komedijama; iznimku prave onda, ako je koji komad velike umjetničke vrijednosti, u kome je vrlo malo osoba muških, pa i tada izaberu vrlo ozbiljne ljude i nadzor je strog.

Dr. Pieper ustaje protiv nastojanja oko neprestanog predstavljanja kao da je to glavni cilj katoličkih udruženja (Jugendfürsorge und Jugendvereine 269). S druge strane žali, što neki katolici opet griješe u protivnom, pa ne znaju cijeniti upliv kazališta (str. 321). Dr. Oberdörfer u predgovoru svog popisa dobrih kazališnih komada ne preporučuje mješovite uloge uopće (Köln, Bachem 1893). Dr. W. Hohn veli, kao i gore P. Mischler, da su izuzeti komadi velike umjetničke vrijednosti (Stücke hervorragenden künstlerischen Charakters); ali neće da se pri tome uzimaju »kevice«, nego ozbiljne gospode. (Dr. Pieper, Jugendfürsorge und Jugendvereine, M. Gladbach, 1910. str. 337). Ipak su važne riječi Dr. Oberdörfera: »Kada osobe obojega spola igraju u kazališnim komadima, onda su najprije večernje vježbe s onim što je prije tih vježbi i poslije njih, pune pogibli za osobe koje sudjeluju. I najbudnije oko predsjednikova ne može im doskočiti. Isto je tako pogibeljno kostimiranje na dan predstave iza kulisa. Napokon se i kod izvajanja nerijetko umese u riječima, naglasku, primjenama, licu u komad nešto što u nj ne ide niti se u njemu nalazi.

6. *Skupna zabava uopće* vazda je puna pogibli, ako nije ograničena na obiteljski krug i pod vodstvom moralnih starijih osoba. Pravo opaža biskup Dr. A. Jeglič: »Pogibeljne su razne zabave, gdje se skupa zabavljaju mladići i djevojke, gdje se mnogo pije, možda dugo i u noć, gdje se možda na koncu priredi kakov ples u kojoj dvorani ili pod vedrim nebom do kasne noći, ili gdje se predstavlja kakova ljubavna igra s mješovitim ulogama, poljupcima ili grljenjem« (Mladeničem II, 116).

H. Grundel se ruga utopijama onih, koji misle, da će skupne zabave mladića i djevojaka plemenito djelovati na muškarce i priznaje u ime mladih ljudi: »Mi svi znamo, kako nas je jako zaplela moderna kultura u svoju čutilnu mrežu, kako nosimo teški teret svojih preda i roditelja, čak i najplemenitiji i najbolji skriplju pod verigama nečistoće i od sebe ne mogu da se toga oslobode« (Deutschlands Wiederaufbau und die akademische Jugend 169).

Što da kažem o čajankama, koje imaju gdjegdje skupa mladići i djevojke srednjih škola? Tu moram kazati s apostolom: »Što ću vam reći? Hoću li vas pohvaliti za to? Ne ću« (1 Kor. 11, 22).

7. *Skupna organizacija*. Već su g. 1917. pisale »Ljubice«, almanach katoličkih pripravnica u samostanu čč. ss. milosrdnica u Zagrebu o srednjoškolskim organizacijama: »Žene treba da budu u čisto ženskim organizacijama. Nije potrebno dokazivati, kako jedan

spol naginje k drugome. To naginjanje počinje se vrlo rano buditi, u početku dosta nejasno, neodređeno, dosta idealno, no s vremenom postaje to naginjanje određeno, dobiva i osjetne oblike. Taj pojav poznat je kod mladeži pod imenom zaljublivanja. Odgajatelji treba da tu pojavu duševnu razumiju i razborito da čuvaju mladež od grebena i klisura. Ta duševna pojava kazuje nam, zašto bi htjeli mladi ljudi da rade oko ženskih organizacija. Mi nipošto ne ćemo zaniijekati i njihove plemenite razloge, ali te razloge često iznosi ona nutarnja sklonost jednoga spola k drugome. Tu pak sklonost svaki čovjek, koji još nije postao životinja, nastoji oduhoviti, pokazati je u ljepšem, idealnijem svijetlu. To se idealizovanje spolne naklonosti osobito pokazuje kod mladeži. Time ne mislimo reći, da ljubav među jednim i drugim spolom postoji samo kao spolna, ali se lako javlja spolna primjesa, koja lako zbog svoje osjetne jakosti potisne idealne veze ljudskih duša. Mladež muška i ženska radi oduševljeno u organizacijama za idealne, plemenite ciljeve tako dugo, dok se ne zaljubi. Kad se zaljubi, ukazuje se ta pojava tako nova i moćna, da potisne gotovo sve druge duševne pojave. Iz svega izlazi jasan zahtjev: Ženska mladež u svojem djelovanju u organizacijama i izvan organizacija treba da djeluje posve odijeljeno od muške mladeži« (str. 16).

Marijine kongregacije načelno otklanjaju svaku zajedničku organizaciju obojeg spola i kod odraslih, a još više kod mladeži. Na I. je sastanku hrvatskih upravitelja Marij. kongregacija referent opravdano izjavio: »Poznato je, da se kongregacija, otkada postoji, pri uzgoju ravna načelom diobe po staležima. No ako kongregacija iznimno trpi mješavinu staleža, n. pr. radnika i obrtnika, mora da odrješito osudi koedukaciju spolova, naročito u najopasnijim mladenačkim godinama« (str. 74).

U julu g. 1920. pisao je katoličkoj mladeži nezaboravni biskup Dr. A. Mahnić: »Prilike su modernoga doba iziskivale, da se jugoslavenski đački pokret proširi i na učenice. Ja potpuno odobravam ovaj vaš korak i želim, da i katoličke učenice prema svojoj prirodi i prema zadatku, što ga je Providnost odredila ženi u ljudskom društvu, sudjeluju u katoličkom đačkom pokretu, i da se tako pripravljaju za svoj pozniji rad oko rekristijanizacije našega društva. Želim, da se katolički organizovane učenice uz gojenje duboke i iskrene pobožnosti u svojim *posebnim* organizacijama pripravljaju za svoj poziv i misiju u narodu. Uz to neka se praktički usposobljavaju za kršćanski karitativni i prosvjetno-organizatorni rad među katoličkim ženskim svijetom« (Knjiga života 258).

Prema pravilniku ukupne katoličke organizacije u Italiji sve su ženske organizacije, pa i srednjoškolske odijeljene od muških; samom je vrhovna uprava izaslanikâ i izaslanicâ zajednička. Slično je u Belgiji, Holandiji, Francuskoj. Strogo prema ovom je načelu podignut u Njemačkoj »Neudeutschland«. Neudeutschland (Köln — sred-

njoškolci) i Lioba (Köln — srednjoškolkice).

I austrijski su socijalni demokrati proveli separaciju mladića od djevojaka u svojim organizacijama, jer da inače »ne uzimaju pitanje organizacije ozbiljno«. Sokoli imaju slično poradi jednakih razloga.

Na koncu što da kažem o koedukaciji u javnim školama?

8. *Skupni odgoj u školi* mi kao katolici zabacujemo i osuđujemo. S nama se u tome slažu i nepristrani pedagozi. I dnevno iskustvo daje pravo katolicima. Ipak to pitanje ne ide ovamo, jer koedukacije nijesu uveli u naše srednje škole katolici. (Ovdje to spomenuh, da ase ne bi tko pozivao na izgovor i kazao: Pa katolički se »dečki« i »puce« i onako skupa odgajaju po našim državnim školama). Opravdano je katoličko srednjoškolsko udruženje u Njemačkoj »Quickborn« usvojilo na svojoj godišnjoj skupštini g. 192. ovo: »Kao što čitav život, tako valja da se i odnošaj mladića i djevojaka ravna prema volji Božjoj, da donese blagoslov i da bude spasonosan za zemaljski i vječni život. Zato mora biti razlika između Quickborna i Freideutscha, kao između katolika i nevjernika. Mi ne smijemo nikad preuzimati nazore i običaju, koji su uzrasli na posve drugom tlu«.

A. Altrević D. I.

Korist crkvenih redova.

Lani je u Herderovoj nakladi objelodanio V. Kathrein lijepu i poučnu knjigu »Katholik und katholische Kirche oder was hat der Katholik an seiner Kirche und was schulder er ihr?« U prvom dijelu govori učeni pisac o naravi i svojstvima Crkve, u drugom kako je ona najveća dobročiniteljica čitavog čovječanstva. Djelo je za naše dane vrlo aktuelno, posebno za našu inteligenciju. Žalimo, što ne možemo da mnogo toga iznesemo od onog blaga, što se nalazi u ovoj knjizi. Jedno ćemo ipak da pokažemo: korist crkvenih redova. Ovo je nužno da pogledamo, jer se danas tako malo poznaje važnost i cijenu crkvenih redova, pa nije čudo što ih omalovažuju ne samo liberalni krugovi nego i neki dobri katolici. O tome raspravlja pisac na str. 202—210.

1. *Što su redovi?* Kršćanska svetost sastoji u savršenom nasljedovanju Krista. »Tko mene ne slijedi, ne može biti moj učenik« (Lk. 14, 27). Ovom se nasljedovanju protive tri zapreke: pohota očiju, putenost i oholost života. Te zapreke uklanjaju evanđeoski savjeti: siromaštvo, čistoća i posluh, osobito ako se tko zavjetom obveže da će to vršiti u zajednici od Crkve odobreno. Tako nastade stalež redovnički ili crkveni redovi. Temeljna je misao redovničkog staleža žrtva ili potpuno predanje svoje osobe Bogu čovjeku i njegovom kraljevstvu; pokretna je tu sila ljubav spram Propetog. Krist je sam